

Զ. ՕՆԼ.

ՃԼԻՐԻՏԻՆԻ ՏԼՎՐԻՆ

ԵՏԻՏ 10

1855

16 ՆՈՅՆԵՄԲԵՐ

ՔՐԻՍՏՈՐԱՆԱԼԻԿԱԿԱՆ ՇԷՐԻՔ ՊՈՒՎՐԵՍՐ

Ժ

ՔՐԻՍՏՈՐԱՆԱՅ տինն տիննա իւզերինտէ շէ-
րէֆ ու մէթանէթ պուլմասընըն ինսանճա թարիգաթըլա
միւքին օլմամասընը աննաթմադ իչին կէօսթէրտիյի իքի
եօլա Ուուսօ քէնտիսի տախի փէք էյի դանմայըպ' պիր
իւչինճիւ եօլ կէօսթէրմէյէ մէճպուր օլարագ տէր .
“ իւչինճիւսիւ միւճիւզաթ տըր ” : Լաքին պուլնտա
տախի պագ. նէ ուսթալըք գուլանըր : “ Սիւճիւզաթ’
պայաղը խալդ իչին տիւր տէր . քի պիր շէյին արգա-
սընա տիւշէրէք տիւզկին թէֆթիշէ դատըր տէյիլէր .
պիր շէյի թէէննիլէ վէ տըգգաթըլա միւթալաա էթ-
մէլէր . վէ հէր խուսուստա՝ կէօրտիւքէրինն վէ ի-
շիթտիքէրինն եեսիրի տիրէր . . Ըլաճ քէնտի բէրէ-
միյլէ պէօյլէլէրին դայիֆ ազլընա ույմաղա թէնէզդիւ
էտիպ' օնա ույար իսպաթլար կէօսթէրիւր . լաքին պու-
լապաթլար՝ զիհնի ույանըք վէ տիւշինմէք պիլէն բիւճ

սէլեր իջիւն տէյիլ տիր . պունլարա պու միտլիւ շէշ-
լէր մէճհուլ կէօրիւնմէյի տիրլէր . վէ պունլարըն հագ-
զընա սաղ իսպաթ հալընը թաղիմաթըն էօզիւնտէն ա-
լընանլար տըր . վէ հալընը էյի միւլհագա սահիպի քիմ
սէլէր ինանսըգլարընա էմնիէթ քէսպ էթմիշ օլուպ սաղ
ինանրլար ։ Պու քէլամլարը Ռուսօ հէփսինի պիր
սըրայա տիղմէմիշ իսէ տէ՝ քիսաֆէսի հարֆ պէ հարֆ
քէնտի լագըրտըլարը տըր ։

Ալաշըն ինտինտէ դապա վէ զարիֆ հախուտ տ
զըլը վէ ահմագ ասամլարըն ֆարգընա , վէ պու իքի
ճինս ինսան իջիւն այրը այրը հօլ գուլանմասընա նէ՝
տէրսին ։ Անճագ Ռուսօնուն սէյլէյիշինէ տէ նէ՝ տէ-
միլ , քի ազըլ գուլանարագ ազըլը քիմսէլէր տինէ կէշ-
լիլէր իմիշ , վէ ազըլ գուլանմագ պիլմէյէնլէր տէ միւ-
ճիւզաթ ըլա Թութուլուրլար ըմըշ ։ Ալ է պու միւլիւ-
զաթլար՝ ազըլըլարըն ինտինտէ իսպաթ տէյիլ իմիշլէր .
վէ հալընը էյի միւլհագա սահիպի քիմսէլէրէ մախսուս
ումուշ ինանսըգլարընա էմնիէթ էտէրէք սաղ քրիստո-
նէայ օլմագ ։ Պունա ինանմալուան՝ Յուլիանոստան պաշ-
լա , քի ազըլ գուլանմագ պիլմէզ ատամ տէյիլ իտի վէ
զաթընտա քրիստոնէալըգտա փէրվէրաէ օլմուշ ուտու ,
վէ Վ օլդէրի տէ իչէ պարագ՝ քի Ճիզվիթլէրին մէք-
թէպինտէ էյրէնմիշ իտի , Ռուսօյա տագ կէլ . պագա-
լըմ ազընա կիւվէնէն ատամլարտա տինինէ միւհքէմ
չօք քրիստոնէայ պուլըր մու սուն ։

Ալաշըն ինտինտէ ահմագըլա ազըլընըն ֆարգը
վար վագա . լաքին Ռուսօնուն տէտիյի կիպի տէյիլ ։
Լէֆէնտիմիշ քէնտիսի՝ Հայր Աստուածա սէյլէր .
« սէնտէն միւլէշէքքիւր իւմ հա՛ փէտէր , կէյիւն վէ
հէրին սահիպի , քի պունու ալիմլէրտէն վէ ազըլըլար

տան. կիզէտին, վէ չօճու գլարա պէյան էթտին: Լ՛-
վէտ, եւ փէտեր, զիրա ինտինտէ պէյլէ մագպուլ օլ-
տու » (Ղուկ. Ժ. 21): Լաքին սէն գըսսէյի պաշ-
գա իւզտէն տիյնէ:

Ուստի սէյլէտիւրէրինէ պագարագ պէլքի միւ-
ճիւզաթլարն սահիճ օլմասընա ինանըր զանն էտէճէր-
սին, Տիչ տէյիլ իսէ՝ գապա խալդ իչիւն օլուրլար ըտը
իսէ տէ՝ սահիճէն միւճիւզաթ ըտըրար տէմէքիսթէմիշ
թաճմին էտէճէքսին: Վէ պունու պէյլէ պէլիլէ
տիքտէն սօնրա քէնտի քէնտիննէ թաճիւպ չէքէճէք սին
քի, գապա խալդըն ինտինտէ իսպաթ սայըլան միւճիւ-
զաթլար սահիճ օլտուզու հալտէ ագըլը վէ զարիֆ
քիմսէլէր նէ՝ իչիւն իսպաթ տէյի գապուլ էթմէյէճէք-
լէր. հախուտ գապալար իչիւն սահիճ օլան միւճիւզաթ-
լար ագըլըլար հագգընա նէտէ՝ն մէճճուլ օլաճագլար:
Պու էփ էյիճէ պիր միւշքիւլ տիւր. ճէվապընը տա Ուս-
տուան ալալըմ. չիւնքիւ պու միւշքիւլ օնուսն սէյլէ-
տիքլէրինին իւզէրինն զուհր էթմիշ տիր: « Միւճիւ-
զաթ քիմլէր իչիւն օլուր իսէ օնլարա թէսիր էթմէք
իչիւն՝ սահիճ հախուտ հայալ օլմասը մանի տէյիլ տիր
տէր. գապա խալդ պու գատար ինճէսինի ֆարգ էտէ-
մէզ: Վէ պունուն իչիւն տիր տէր. քի պու միսիւ-
լիւ իսպաթլար ագըլը վէ ալիմ քիմսէլէրին ինտինտէ
մէճճուլ տուրլար: » Պու պիր քիւֆիւր տիւր. էյիւ-
ճէ աննամալը: Պապա ատամլար իչիւն Ելլահ՝ օնլարըն
փէք ինճէ ֆարգա գատըր օլմասըգլարընը պիլէրէք.
խաթասընա թէօվլէ, կէօղ պաղըճըրըգ վէ հօգգապաղ-
ըգ էտէր վէ կէօրտիւյիւնիւզ միւճիւզաթ տըր տէյիւ
նութաուրուր ումուշ. Ուստի սէյլէ ագըլըլարը Ելլա-
հըն թէրթիպէնէ աշնա օլարագ պունու հուլմագլար:

պունուն իշխան միւճիւղաթ պու ագըլըլարըն հագըըն
նա տէյիլ իմիշ : Պու քիւֆրէ քիմ թէհամիւլ էտէր .
քիմ ըազի օլուր : Լաքին Ռուսոնուն ագըլ տախի ա
ճայիպ տիր . Ելլահ թապիաթըն ուսուլի գատիմինի
թէպտիլ էթմէյէ միւգթէտիր իքէն՝ պունու քէնտի ա
զամէթինէ եագըլտըրմայօր տէյիւ զանն էտէն Ռուսո
նաւսըլ պէօյլէ հիլէպաղըգ (եագըլտըրմայօր , քի ինսան
տախի՝ էյլէնճէ իշխան էթմէյիպ նասը ալտաթմադ իշխան
էտէր իսէ այըպ տըր : Ելլամին պիրի տէմիշ քի՝ տօղըու
տինէ ինանմայանլար կիպի հէր շէյէ գօլայ ինանըր ա
տամ օլամադ : Ռուսո ագըլտըր գտամ տէյիլ . Լաքին
միւճիւղաթլարըն սահիհ օլտու ղունու ինանմադ իշխան
պագ նէ տէյիի քիւֆիւրլէրէ ինանըր վէ սէօյլէմէյէ տէ
իրթիքեապ էտէր : Ենճագ պիզ քէնտի սէօղիւմիւզէ
պագալըմ :

Ելլահ թապիաթըն եարատըճըսը վէ սահիպի մութ
լագը տըր , վէ պիզէ պու թարգտա պէյան օլունմուշ
տուր . իւն տիւնեանըն թաաճիւպէ շաէսթէ նիպամը
նը կէօրէրէք՝ էլպէթ պունուն եարատըճըսը վար տէյիւ
Ելլահն վարըղընա ինանմադա եօլ ալըլըր : Ինսան թա
պիաթը պօզուլուպ՝ հալի ասլիէսինի ղայպ էտէրէք քիօր
լուղա միւպթէլա օլտու իսէ՝ ֆիքրէ վէ տիւնագէ տա
յիր իսպաթլարտա գուլվէթ գալմատը : Գալա պիլէ՝
պու միսիլիւ միւգթէրէլէրտէն իլհամի իլահինին հա
գըգաթը հագըընա սաղ պիր իսպաթ չըգմասը կիւճ
տիւր . չիւնքի Ելլահանի հագըգաթլարըն իճապի հալը՝
հարար օլմագ տըր . վէ հարար՝ ինսանըն ագըլըն էրէ
ճէյի մէրքէղտէն եօգտըր օլուպ՝ Ելլահ պունու էօյրէթ
միշ տէյիւ ինանմադ իսթէր . վէ պու շէյի Ելլահ էօյ
րէթմիշ օլտուղունուն իսպաթըն ինսան ագըլ նաւսըլ

պուլաճագ, վե պեօյէ պիր իսպաթ պուլա պիլիր իսէ՝
օք իլհամ օլունան շէյի տէ ինսան քէնտի ագլըլըյա պու-
լամագ մը . վե Ալլահ օնու իլհամ էթմէյէ նէ՝ միւճիպ :
Պու միւնվալ իւզըն՝ Ալլահն իլհամ էթտիյի պիր մատ-
տէ հագգընա ինսան ագլընտան իսպաթ արամագ՝ օլ
շէյի ինսան տախի պուլա պիլիր իտի վե Ալլահ հաճէթ
հօգ ուտու տէմէք կիպի տիր : Պու կիպի շէյլերին իս-
պաթը եալընը շէհատէթէ մերպուլթ գալըր . վե շա-
հիտլեր պիզէ շունու սապիթ էտէ պիլիլըլէր քի՝ ֆիլան
քիմնէնին աղընտան պու լագըրտըյը պիզ իշիթտիք :
Անճագ պու սէօյլէյէնին Ալլահ եախուտ Ալլահտան էօյ-
րէնմիշ եախուտ սէօյլէտիյի Ալլահն ըյէյնէ միւպէյին
օլտուղու կեօզէ կեօրիւնիւր վե զահիրէն հիսս օլունուր
մատտէ օլմատըղը իշիւն՝ պու պապտէ շահիտին թագ-
րիրի եալընը պուլունու սէօյլէյէն պէն Ալլահ ըմ եախուտ
Ալլահ պէնի կեօնտերտի վե Ալլահն ըյէյի պու տուր
տէր իտի տէմէքտէն իպարէթ տիր :

Լաքին էլզէմի՝ պու լագըրտըլարըն սահիհ օլմասը-
նը աննամագ տըր . օնու պիլմէլի քի ֆիլ վագը օլ ի-
համը վագ էտէն զաթ Ալլահ մը տըր . Ալլահտան եօլ-
լանըլմըշ մը տըր . վե սէօյլէտիքլէրի Ալլահն ըյէյմ՝ մի-
տիր : Վէ ինսան ագլը պուրալարա եթիշմէտիքճէ, վե
շահիտլերին թագրիրի պու պապարը թաստիգ էտէմէ-
տիքճէ՝ միւճիւզաթտան զայրը պու միսիլլիւ մատտէ-
լէրին թաստիգինէ նէ՝ եօլ գալըր : Ալլահ եարատըճը
օլմասը իշիւն՝ քէնտինին պիր իշէ մէտխալինի եարատը-
ճըլըգ գուտրէթիյլէ պէյան էտէր . վե եարատըճըլըգ
գուտրէթի միւճիւզաթըյա իպրաղ օլունուր : Պուլուն
իշիւն միւճիւզաթը ինքեար էթմէք իշիւն մուլթագա
տէմէլի քի հագ թաալէա հիշ պիր վեճհիշէ ըյէյնի ին-

Մանա պէյան էթմէմիշ տիր . վէ ճէմի աղիզ քիթապլար
տան մատէ՝ իւմի տիւնեատա կերէք սահիճ վէ կերէք
ֆասիտ այնլարը վէ իթիգատլարը հէփսինի պիրտէն .
չէւրիւտիւպ՝ տիւնեա հարատըլալտան պերի պու կիւ
նէտէք տիւնեայէ կէլէն վէ էլ ան տիւնեա իւզէրինտէ
պուրունան ճիւմէ ինսանլարը՝ վազըթ պէ վազըթ թէք
թիւք զուհր էտէն տինսիզլէրտէն մատէ ազըլսըզ վէ
ահմագ պէլլիլէմէլի . զիրա ճէմի վազըթտա բույլի զէ
մինտէ զուհրէ կէլէն կերէք սահիճ կերէք ֆասիտ իթի
գատլարըն ճիւմէսինին ասասը՝ Ալլահն քէնտի ըէյինի
պիր վէճհիլէ պէնի առէմէ պէյան էթմէսի տիր : Վէ
պուռնուն իչիւն՝ իլհամի իլահիէ ինանան մութլաֆա
միւճիւզաթա տա ինանմաղա մէճպուր աուր . չիւն իլ
համի իլահի միւճիւզաթսըզ իսպաթ օլունմազ : Սով
սէս մարգաշէ պէօյիւրթլէնի թուրուշմիւշ վէ ալէվ
չըգարըրգան հանլպ թէլէֆ օլմազ հալտէ կէօրմէսինէ
միւթէհայիր օլուպ հազընա կիթմէք վէ այն էլ հազըն
թէֆթիշ էթմէք իսթէմէսինտէ՝ օլ ալէվին իչինսէն սէս
իշիտիր . Սըսըր փատիշահ Փարաւոնա Ալլահ թարա
ֆընտան էլլի կէօնտէրիլլի : Իշիթտիյի սէս Ալլահ
թարաֆընտան օլտուղունա ինանմագ իչիւն կէօրաիլիւ
հիքմէթ քիֆայէթ իտէր իտի . լաքին մատտէ պու գա
տար ըլա պիթմէզ , քէնտինի Ալլահ եօլլամըշ օլտու
ղունու Փարաւոնա տա ինանտըրմալը . պու հաղտէ նէ
հափաճաղընը Ալլահա սօրար : Ալլահ օնա տէմէզ քի
սէօյլէտիյին քէլամըն սահիճիլի վէ սէնին ֆաղիլէթին
քիֆայէթ էտէր . պաշգա շէյ իսթէմէզ . իլլա միւճիւ
զաթ էթմէյէ գուտրէթ վէրիր (Լիք . Գ . 2 — Դ . 17) :
Փարաւոն՝ Ռուսօնուն արատըղը ազըլլըլարտան օլուպ
Սովսէսին էթտիյի միւճիւզաթլար քէնտի ինտինտէ իս

պաթ եւրինի թու թմազար . գապա առամար կիպի
էօյլէ շէյլէրէ գաիրլմազ . փագաթ իքի շէյ վար քի
Ռուսօնուն սէօյլէտիղինէ մուղայիր կէլիր : Լշվէլա պո .
քի՛ Ռուսօնուն գապլինճէ Լլլաճ քէնտի րէյինի աննաթ
մազ իչիւն իպրազ էտէճէյի իսպաթլարը առամընա կէ՞
րէ ույտու րաճաղ ըտը . ագըլը առամա ազլի իսպաթ՝
վէ դապա առամարա միւճիւզաթ կէօսթէրէճէք իտի :
Պու տէֆա՛ Ռուսօնուն սէօղիւնիւ սաճիճ թու թան
լար աւմէլ տիրէր քի՛ Լլլաճ փարաւոնա նէ՛ ճինս իս
պաթ ույտր օլտուղունու աննայամամը . Ռուսօնուն
էթտիյի քիւֆիւրտէն պէօյլէ պիր քիւֆիւր տախի տող
մասը մուծյազա աըր : Իքինճիսի տէ պու քի՛ միւճիւ
զաթա գաիրլմայըպ ագըլլարընն տէլալէթիյլէ իլճա
մի լլաճիյէ իսքիաթ օլանլարըն իթիդատը տաճա սաղ օ
լուր . լաքին փարաւոն կիւնտէ պիր ճապա էսէր իտի .
պիր կիւն Խարայէլ միլլէթինի գօյ վէրմէք թաճուտ է
տէր , իրթէ կիւնիւ թաճուտունտան րուճու էտէր իտի :
Փարաւոնուն վուդուաթը՝ Ռուսօնուն սէօյլէտիքլէրինի
եալան , վէ իլճամի իլաճիի իսպաթ իչիւն միւճիւզաթըն
էլզէմ օլտուղունու կէօսթէրիր : Ա՛ է փարաւոնուն մու
աննիտիլյի սուրէթինտէն թէլէֆ օլմասը՝ միւճիւզաթլա
րա շիւպճէ էտէնլէրին զաղէպլինէ պիր չէշնի տիր :

Հաթտա Լշֆէնտիմիզ տէֆաթէն էթտիյի միւճիւ
զաթլարտան պաճս էտէրէք՝ քէնտի Լլլաճըղընա վէ Լե
լաճ րէյինի պէյան էթտիյինէ ինանմայան Եէճուտի
գապլինի իսքիաթ ու իղլամ էթմիշ տիր : “ Օլ ալա
մէթ՝ տէր , քի Փէտէրիմ պանա ճուլարը իճրա էթմէյէ
ճիւքիւմէթ վէրտի , Փէտէրիմտէն եօլանըլմըշ օլտու
ղումու սապիթ էտէրլէր : . . . Բիմսէնին էտէմէտիյի
շէյլէրի օնլարըն կէօղիւ էօնիւնտէ պէն էթմիշ օլմասալ :

ըտը՝ դապահաժարը հօղ ուտու : . . . Աեօյէտիքէ-
րիմէ ինանմազանը՝ պօրի էթտիքէրիմէ ինանըն : . . .
Մահչէր կիւնիւ Տիւրնս վէ Սիդոն շէհրլէրին ահալի-
սի պու նասա՞ գարչը տափայէ տուրաճագլար : զիրա
պուելարըն կեօղիւ էօնիւնտէ օլան միւճիւղաթլար Տիւ-
րոսլուլարըն վէ Սիդոնլուլարըն էօնիւնտէ օլմուշ օլա
ըտըլար , չօգտան թէօփլէյէ կէլէճէքլէր խոի » (Յովհ .
Ե . 36 : Ժ . 24 : Ժ . 38 : Պուկ , Ժ . 13 . 15) :
Պուելար՝ Ռուսօնու՝ միւճիւղաթ հագգընա սէօյէտիք-
լէրինին թէմէլսիզ օլտուղունու իսպաթ էտէր :

Ռուսօնուն քէնտինին տէ եալանճը վէ եազտըզլա-
դընը օգոյնյարը ալտատըպ թաղլթ էթմէյէ մայիլ
օլտուղունու աննամագ իսթէյէնէ՝ քէնտի գալէմիւտէն
չըգմըշ շու քէլամը եթիշիր սպարըզ : « Պանա գա-
պահաթ ատտ էտէյօրլար տէր , քի էյլէ պիր իսպաթը՝ քի
Յիսուս Քրիստոս քէնտիսի վէրմէտիքտէն մատէ ալեա-
նէն ըէտտ էթմիշ տիր , պէն գապուլ էթմէյօրում » : Տէ-
մէք իսթէր քի՝ միւճիւղաթլարը գապուլ էթմէմէսի ի-
լէ Յիսուս Քրիստոսուն սէօղիւնիւ թու թմուշ օլույօր :
չիւնքիւ Քրիստոս քէնտի իլհամընը միւճիւղաթլար սա-
պլթ էթմէտիքտէն մատէ՝ միւճիւղաթտան ալընան իս-
պաթլար սախտէ տիր տէմիշ : Պունու տէյէն Ռուսօ
էկէր քեազիպ տէյիլ իսէ ահմագ տըր , վէ Աւետարան-
տան խապէրի հօգ : Վօրդէր Ռուսօ իչիւն թիմարխա-
նէյէ գօնաճագ տիփանէ տիր տէմիշ , լաքին շիմոի չօգ-
ըրը վար քի պունուն եազտըզ շէյէր հէր քիթապ
խանէլէրտէ պուլունմաղա լայըգ քիթապ տըր տէրլէր :

ՍԻՆՔԼ ՊԵՆԻՆԵՆՍԻԱ

ՊԵՆՆԻՆԵՆՍԻԱ

ՊԵՆՆԻՆԵՆՍԻԱ

Փարիզին սերկիի ու մոմիսի մինասիպէթիլէ՝ ազ-
ճէլէրին վէ էօլքիւլէրին պիր միւնվալ իւզըն օլմասը
խուսուսունտա զուհր էտէն մուպահասէլէրին արասըն-
տա պիր տէ լիսանի ու մոմիսի փէյտահ էթմէք թէսալ-
վուրունու ճէրիտէմիզտէ պուստան ազտէմ նազլ էթ-
միլ իզ : Պուսուն իւզէրինէ Փարիզին Լիւն-վէր զա-
զէթասը՝ լիսանի ու մոմիսի շիմոթի Լուրորանըն միւթէ-
մէքիւնէրինտէ միւսթամէլ լիսանլարըն հիչ պիրիսի օլ-
մագ ույսագ պահսըլէ՝ պիր վագըթ ճէմի Լուրորա
մէքթէպէրինտէ մութլագա էօլքէնիլմէսի թէճվիզ կէօ-
րիւլէն վէ Լուրորա քրիստոնեալարընըն այնճա լիսանի
ու մոմիսի օլան լաթին լիսանընը հէր խուսուստա լի-
սանի ու մոմիսի էթմէզէ մինասիպ կէօրմիւլ տիւր : Հալ-
պու քի՝ բրօզէօդանգլար ճէմի էսքի ուսուլէրի թէճ-
տիտ էթմէք մութալէլէրինին արասընտա եկեղեցիլէ-
րինտէ լաթինճէ օգուսմաղը տախի թէրք էտիպ հէր միւ-
լէթ քէնտի լիսանընճա տուա էթմէյէ գարար վէրսիլ-
լէր : Հաթտա Հայ միլլէթինտէն բրօզէսդան մէզհէ-
պինէ բաղպէթ էտէնլէր տախի եւրորալ բրօզէսդան-
լարընա էլլէրինտէն կէլտիյի գատար պէնդէմէք իչիւն
հայճա գրաբար տուալարը քէնտի այնճա ատէթլէրին-
տէն իխրաճ էտէրէք՝ եկեղեցական քիթապլարը աշխար-
հաբարա ճէվիւրմէզէ գարար վէրմիլ տիւրլէր :

Ախլ զաղէթանըն հէր նէ գատար ըրօգէսդան
մէղհէպիէն թէսահուպու եօգ իսէ տէ՝ Ախլ-վէր
զաղէթանըն մաթլուպունա պէյէնմէյիպ պէմի քեօր-
լուդտա թուծմադ մերաւըյա սէյրէմիշ կէօթէրի:
Ախլ-վէր սէյրէթիւրիւնտէ պաղլէթուհաի շէյլէր տա-
խի պուլունմասըյա, պու տէֆա Ախլ-վէր պու խու-
սուա իւղէրինէ հաղորդըն, վէ Ախլ-վէրին սնա վէր-
տիյի ճէվապը թէրճիւմէ էթմէք մինասիպ կէօրիւնտիւ .
մատամ քի լիսանի ումուլի թէսավիւրու ամենին
թէրպիէսի զըմնընտա մաթլուպ ոլունուր պիր մատա-
օլմասը իչիւն՝ էրքիան ու թէրպիէնին ասասը իւղէրի-
նէ հաղորդարըմըլլա մինասիպէթ սլոր . պունուս
իչիւն էրքիան ու թէրպիէ իւղէրինէ պունտան էվիւլ-
քի ճէրիտէմիղտէ հաղլանըն պաղլընը կէլէճէք տէ-
ֆայէ սրաղըրըլ :

Ախլ զաղէթանըն միւէլիֆիէրի էքսէրի Ալլաիւրին
թէվապիսի իսէլէր տէ՝ Ալլաիւրին տախի պայաղլ խալ-
գը իշ եէրինէ գօմամըլ վէ ծնարըն իլմէ մահաթէթ
քէսպ էթմէլէրինի մինասիպ կէօրմէմիշ օլտուղունու
ունուտուպ՝ Ախլ-վէր իչիւն շէյլէ հաղար : « Իշտէ
նասը գարանըգտա վէ ճէհալէթտէ պրադ մադ արղու-
լարը մէյտանէ չըգտը . նասըն սէնատթ էօյրէնմէսինէ
վէ իլլէմէսինէ լաղըմօլան ալէաթլար՝ կիպի իլմ էօյրէնմէ-
սինէ տախի ալէաթլար պուլունմասընա ճանը սըղըլանլար
վար . իլմ գաիուլարը ալէմէ աչըլմըլ օլտուղունու իւրէք-
լէրի էքմէզ . հէր քէսին մուպահասէի իլմիէ կիրիշմէսի-
նի հազզ էթմէզլէր . ինանանա հէր շէյ մալիւմ օլուպ
արոյաճադ վէ պուլաճադ հիշ պիր շէյ գալմամըլ տըր
տէրլէր . աղըլ վէ հէրասէթ սահապի քիմսէլէր եէնի
պիր շէյ իճատ էթմիշ տէյիլ տիրլէր տէյիւ իտտիա է-

տերէր . ինձ ըջղընն էօնիւնէ պիր գարսնդին , վէ
ֆինսուն մեքթէպլերի գափուսունա՝ Լսրերիտ պաղչէ-
լէրինին գափուսունա գօնուլան կիպի պիրէր աժտեր
պէքճի գօմագ իսթերլեր :

» Ֆիլ վագը՝ ինսաննն բուհու վէ գալպի վէ ֆիք-
րի պու միսիլիւ . էֆքեարլարտան իպա էտեր : «Իու կի-
պի թէսալիւրլար իճրայէ կէլսէ իտի՝ վէ հիւքիւմէթ-
լէր պունուն իճրասընա սայ վէ հիւմմէթ էտէճէք օւ-
սալար ըտը՝ հալիմիզ նէրէյէ վարըր ըտը : «Եսա քէնաի-
նէ լաղըմ օլսնը թէքմիլէն պիլիւր պէհանէսիյլէ հիչ պիր
մէշքէ վէ հիչ պիր սէնաաթ թէճրիւպէսինէ մէշղուլ
օլմագ ճայիզ օլմոյաճաղ ըտը : Մօսիւ Քաքիլէ (Ալի-
նի-վէլի միւլէլիֆինէ) ինսնմագ՝ հէր շէյէ եէթիշէճէք
իտի : (Նտան սօնրա նէ թէֆտիշ , նէ թէճրիւպէ , նէ
իճատ : Հէր պիր շէյ պիլինտիքսէն սօնրա պունլար նէ
լաղըմ :

» Վէ պու զիւիւմ նէ վագըթ մէյտանա չըգալօր :
Ինձ ըջղընն չալմասըլա պիւթիւն ճիհանն սուրէ-
թի ախերէ թաշվիլ օլտուղու տէհրին նըսֆընտա , էօյ-
լէ պիր վագըթ քի՝ եէնի իճատլար արգա արգայա եէ-
թիշմէքտէ վէ հէր կիւն թապիաթըն իճրասընը էօր-
թէն փերտէնին պիր փարչասը երթթըլմագտա , վէ հէր
քէսին՝ իլմիլէ տօլու գատէհտէն իլմէք արզուսուլիլէ ի-
լէրի եօրիւմէքտէ , վէ սույու վէ աթէշի վէ պուղու-
յու վէ էլէրիքայը վէ թապիաթըն քէնտի ամէլիա-
թընտա գուլանտըղը քէաֆիֆի ալէաթը միւճէտտէն
ինսան հիւքմիւ ալթընա կէշմիշ օլտուղունու պիլ ֆալ-
սապիթ էտէն սերկիլի ումուժի վագթընտա . իշտէ պէոյ
լէ պիր վագըթտա՝ քի հէր քէսին թէճրիւպէլէրի պաշ
օլմագտա սորլար , ինսան գալվինյն իլէրիլէմէօինէ մու-

« Չայիր պու միսիլիւ թէսավաւրար իղճար էտէն պու-
լունույօր :

« Կազլ օլունուր քի Հոռմա ճէնարալարը պիր
ճէնկ ֆէթճ էտիպ զաֆէր ալայր իլէ Հոռմայա տախիլ
օլտուգլարը վագըթ՝ արգալարընտան պիր թագըմ եւ-
սիր եօրիւյիւպ օնշարըն գաղանտըղլարը շէրէֆի զէվթ-
լէնիրլէր իտի : Ինսան գավմի պու մէշհուր գահլաման-
լարա պէնզէմէզ մի . վէ նասըն ճէհալէթտէ գալմասը-
նը արզուլայանլար՝ օնլարըն շէրէֆինի պիր զաթ տա-
խի փարլագ կէօսթէրմէյէ թային օլան օլ ատու եւսիր-
լէր կիպի կէօրիւնմէզլէր մի : Վիզ պէյլէ զանն էտէ-
րիզ . հիչ տէյիլիսէ՝ պէյլէ զանն էթմէք իսթէր իղ .
զիրա պէյլէ օլմաղսա՝ միւսթամէլ լիպանլարըն գու լասըլէ
մասընավէ իսթիմալի չօդ մահալէրէ տաղըլմասընա դարչը
դօյարադ Լալահըն թագադիրինէ մուխալիֆէթ էտէն միւ-
թէսաիպլէրէ հատտէն տիշարը տարըլմալը ըզ , վէ ճէ-
մի էյալէթլէրին մագուլ վէ ըրզէհլի քիմսէլէրի իթթի-
ֆագէն՝ պուլնլարը պյըպլայըպ րէզիլ վէ պէտնամ էթմէ-
լի իզ : Ընճագ պուլնլարըն թէտիպինի արզուլամագ վէ
մաթլուպ էթմէք նէյէ հարար : Հէր սաաթ վէ հէր
տագըգա ճէզալարընը չէքմէքտէ տէյիլլէր մի : Վիրգի-
լիոսուլն լաթինճէսինէ դարչը պիր վագըթ միւճաաէլէ-
տէ իտիլէր՝ , վէ շիմօի Բուրկօնուլն լաթինճէսինէ գա-
յըլ օլմաղա մէճպուր տուրլար : Գաբանըզ իսթէրլէր ,
լաթին քիւֆիր էթտիլլէրի կիւնէշին ըըզը կէօզլէրի-
նին էօսիւնտէն էօթէ կիթմէզ : Ինսանա զարտըլը եա-

1 Վիրգիլիոս՝ զայէթ թէմիզ լաթինճէ եազար պիր
պուլթիլէրէսթ շաիր տիր : Վիր վագըթ պուլնուլն շիր-
լէրի լաթինճէ էօյրէնիլիր մէթթէպլէքտէ օգուսուր ու-

խուտ թէհլեքէն կիպի կէօթերտիքէրի իլիմ տայիմ
պունշարա մէյտան օգուր : Թէպլեմ էօյլէ պիր խա-
զինէ տիր քի՝ միւսթամէլ լիսանլարն մէշքի ճիւմէի
օլ խազինէի գուլանմաղա միւգթէտիր էտէր : Թապի-
պթըն քիթապընտան հէր սապահ պիրէր միւշքիւլ էք-
սիրմիշ պուլունույօր : պու՝ մուղայիր ֆիքիր թաշըյան
լարը խորսյարընտան չաթլատըր :

Սօսիւ Քօքիլ Լի-նի-վէր զազէթասընտա պունա
ճէվապ վերմէսինտէ կէօթէրիր քի՝ Սիէպլ զազէթա-
տաքի պէնտի հազան Ս. Լէօն Բլէ՝ սէօյլէտիյինի ան-
նամամըշ վէ պունունուլա պիզիմ սապըգ սէօյլէտիյի-
միզի թաստիգ էտէր, քի լիսան պիրլիյի՝ պիր պիրինին
սէօյլէտիյինի աննամաղա վէ մարազայը տէֆ էթմէյէ
ֆայտէ էթմզ, նիճէ քի Ս. Հիբօլիգ Բէօ զանն է-
տէյօր ուտու : Ս. Քօքիլին սէօյլէտիյի ճէվապ տա
շու տուր :

« Սիէպլին միւէլիֆլէրինին էն մէշհուրու՝ ապա
օգումադ հազմադ պիլմէյէն պիր քէօյլիւ գատար տա
մալիւմաթ սահիպի օլմարդընը իսպաթ էտէճէք օլուր-
սադ՝ Ս. Լէօն Բլէ թաաճիւպ էտէճէք տիր : Սիէպլին
շիքնայէթ էթտիյի կիպի հազըգաթը (ճշմարտութիւ-
նու) պիզ կիզլէմէյիզ . զիրա պիզիմ հազըգաթըմըզ ա-
շիքնար տըր, պիզիմ հիւքմիւմիւզ ալթընտա տէյիլտիր .
քէշֆի վէ քէթմի պիզիմ էլիմիգտէ տէյիլտիր : Չօճուզ

տու . լաքին պունտան պիր զաչ սէնէ ագտէմ՝ պութ-
փէրէսթ քիթապլարը մէքթէպ չօճուգլարնա վէրլիմէք
միւնասիպ կէօրիւլմէյիպ՝ մէքթէպլէրտէն տիր օլունա-
սընը մաթլուպ էտէնյէրին իչինտէ Լի-նի-վէրին միւ-
էլիֆլէրի տաթի պուլսնարադ՝ Սիէպլին սէօյլէտիյի
պունա քինաէն տիր :

լար տախի ալիմէր գասար ծնու թանրուար . էսիր-
կէմէյերէք վէ տիրիզ օլունմայարագ հէր քէսէ պիր
սիյագ իւզրէ էօյրէ տիւր : Վուծփէրէսթ քեահնէ-
րինին ատէթի իտի քի՝ այնլարնն էսրարնը եսլնըզ
պազը կիւզիտէ քիմէլէրէ իյան էտիպ ախէրինտէն
քէթմ էտէրլէր իտի : Եկեղեցի պունուն մուղայիրի՝
տիւնին էն տէրին էսրարնը տախի չօճուղլարա էզպէր
էթտիրիր : Ֆէյլէսօֆլուղուն տախի իքի տիւրլիւ թալիւ-
միւ վար ըտը , պիրի տախիլի , օլ պիրի խարիճի . պիզ
տէ՝ հէր քէս հէր շէյտէ թամ միւսավի թուծուլմուշ
տուր : Վէ տիգգաթըլա միւլհաղա էթտիյիմիզտէ կէօր-
մէզ մի իզ քի՝ թամ իթիգատըլա շաւաշամքը սէօյլէյէն
քիմսէ տէյիլ քի սալթ մէթաֆիլիքայէ տայիր ճէմի մա-
լիւմաթլարա , իլա ամլիւթի տայիր քէնտի գալպինի
գուլլանըպ հարէքէթլէրինէ նէզքրէթ էտէն ճէմի սա-
հիհ մալիւմաթլարա աշնա պուլունուր : Եօմիւն սա-
հիհ իլմինին թահսիլ էթտիրտիյի պուլ մալիւմաթլարը
հա՛նկը քիթապխանէյի տէվը էտէրէք թահսիլ էտէպի-
լէճէյիզ : Ինսան ճէմի զայրէթի՝ վէ ազլ ու ֆիքրիյլէ
հէրիշմէյէ նաֆիլէ հէրէ չալըշտըղը տին վէ ֆէյլէսօֆլուզ
վէ իլմի երքիան ուսուլլէրի պունլարտան իպարէթ տէ-
յիլէր մի :

» Սիէլին այնճէ մալիւմաթընէ տիր : Հիւլ-
հէտէ տիր : Եքսա սէօյլէյէլիմ . պիր շէյ պիլմէզ : Ֆէյ-
լէսօֆլուզ տա՛նէրէլէրտէ տիր : Երիստոտէլի մի տիր պը-
պղատոնլու մու . Վաքոնլու մու թարաֆտարը աըր Լայպ-
նիցի՛ն մի : Հիւլ պիր ֆէյլէսօֆլուզ միւլպահատէյէ կիրմիշ օլ
մատըղը իչիւն իհթիմալ քի պիզիմ սիւվալիմիզ քէնտինէ
մինասիպէթսիզ կէօրիւնսին : Հէր պղտան չալար . հէր
զիւլիւմէ հէլթէնիր . շու գավլիլէ քի՝ քէնտի քէյթի վէ

մերամբ իւրեր տակն շնորհէ վե օնա կէօրե հարեքէթ էթմէյէ րուխտածը օլսուն : Լալէ-տէ տէնիլէն ֆէյլէսօֆլուգ տա տէյիլ տր նէլթէնտիյի . զիրա եքէքդիզմտէ պիր ուսուլ պէյէնիպ այըրմալը . պոս՝ գարմա գարըլ վէ պիր պիրինէ զըջ զիւիւմէր գապուլ էթմիշ տիր : Աիէքլէն օլ նու մէրօսունտա՝ քի Մ . Ժուռտան բրօգէսդանըղա մէյիլ կէօթէրիր , Մ . բէլըդան իաաիա էտէր քի՝ Նլլաճ աէմէք հէր շէյին զաթը տըր . վէ հէր շէյին զաթը պիր օլուպ՝ նալընըղ շէքլ ու հիյէթիլէ պիր պիրինտէն ֆարգ օլունուրլար՝ . պիր թարաֆտան տա Մ . Հալէն քաթոլէք իմ տէր , պիր նէվ բրօգէսդան աւետարանա կանըղընա պու իսմի վէրէրէք . լաքլին կէօրիւնիւր քի վաթըլալա պէյլէ պիր շէյ սէյլէմիշ օլտուղու շիմտի խալըրնտան չըպըլ տըր : .

» Ասմն էտէրիմ հէֆսի աննամըլ տըր քի՝ Սիէ-լին սէյլէաիքլէրինէ սէպէպ՝ նանըլ աննամադ օլմուշ տուր : Ջիհնի ալիլ օլարապ՝ հէր նէրտէ ըլըգ չալմըլ կէօրիւյօր . լաքլին նէ՝ պիլլըր : Նըգ տէտիյիմիզ իլէ՝ սույու վէ աթէշի վէ պուղույու վէ էլէդրիքայը պիր զաթ զանն էթմիշ . ճշմարտութիւնուլա պունլարըն մի նասիպէթի նէ՝ իւզաէն օլա պիլլըր : Պիզտէ պու սույու վէ պուղույու վէ աթէշի վէ էլէդրիքայը Սիէ-լին միւ էլլիֆլէրի կիպի գուլանըյօրուգ . պունլարը պիզէ գարըլ կէթիրմէք նէտէ՝ն իճապ էթմիշ : Պունլար ճիւմ

1. Լի-նի-վէր տէր քի Բէլըդան Բանդէիլէի թագրիրի էտէր : Բանդէիլէի նէ՝ տէմէք օլտուղունու ճէրիտէմիզի օգույանլարըն էքսէրիսինին մալիւմի օլ մաաղը իլէն Լի-նի-վէրին հազարըղընը շէրճ սուրէրէթիյլէ թէրճիւմէ էթմէք միւսսիպ կէօրիւլտիւ :

էսի՝ էյիէ գուլանըտըզճա էյի, վէ քէօթիւյէ գուլ-
անըտըզճա մուզըրը շէյլէր տիր, ինսանըն ախլազընը
տէյիշտիրմէտիքտէն մատէ՝ գուլանանըն աղընը արթըն-
մաղա տախի ֆայտէլէրի եօզ տուր : Խիճարէթ վէ
սէնաաթ իչիւն փէք աշըրը աղըլ լաղըմ տէյիշ տիր,
պէլքի աղլէ ճիւզիւ հուտուտ դամազ պուսնարա տա-
հա զիյատէ եարայա : Պունուն իչիւն պու կիպի շէյ-
լէր՝ ճիւմհիւրիէթէ թարաֆտար ճահիլէրէ գիյատէ
գապուլ օլմուշ տուրար : Ս. Լէօն Բլէ զայէթ էօր-
քէլէնմիշ օլտուղունու՝ եաղտըզլարընը սօնունտա սէօ-
զիւնիւն սըրասընը զայպէթ մէսիյէ իսպաթ էթմիշ տիր,
ֆազաթ եաղտըզլարընը օգոյանըար ճիւմէնի պունուն
ֆարգընտա տէյիլէր : Պիզիմ իչիւն իշթիքեա էտէր քի,
« միւսթամէլ լիսանլարըն գուլանըմասընա՝ վէ իսթի-
հալի չօզ մահալէրէ տաղըլմասընա գարշը գոյարադ
Ըլլահըն թագտիրիէ մուխալիֆէթ էտէն միւթէաթ-
իպլէրտէն » իմիշ իզ. ֆազաթ տօղըրունուն պունուն
հուղայիրի տիր : Պու ասիրտէ հէր քէս քէնտի լիսանը-
ը աննատըզտան մատէ՝ էն աղալի պիր իքի տէ ասէր
լիսանլարա վուգուֆ պուլունուր. վէ թիճարէթ մարի-
ֆէթիյլէ էնվաի լիսանլար տաղըլըպ շէրէֆ պուլմագտա
տըրլար : Պիզ տախի պու հալտէ գալմաղը արզուրայան-
լարտան ըզ : Սիլէի էճնէպիէ ահվալէրիսին թէֆէս-
իուզու իչիւն թէշքիլ օլունան մէճլիսի մախուսէնին
մաթլուպու շու տուր քի՝ հէր քէս քէնտի անա լիսանըն
տան մատէ եէնի լիսանլարըն եաղընը պիր թանէսինի
մէշք էթսին. վէ պու՝ միլէլէ էճնէպիսին պիր պիրիյլէ
իշհազ օլմասընա պիր ալեաթ նէվիտէ օլտուն : Պու
միւնվալ իւզըն պու թէրթիպ՝ եէնի լիսանլարըն պիր
թանէճիյիսի ալըպ՝ օլ պիրլէրինի հէֆսինի պիւտէն թէքք

Եթմէքտէն ի պարէթ տիր : Պու հալտէ Սիէբլ նէ մէճ ,
լիսին իսթէտիյնի պիլըր , նէ Լիւնիվէրին մաթըու-
պունու , նէ տէ քէնտի մերամընը : Վէօյլէ իքէն Ս .
Իսուրկօնուն լաթինճէսինի տէ զէվլըլէնի : Լէկեր Սօ
լիէրին քօմէտիալարընըն իլինտէ լաթինճէի ըասթ կէ-
թիրմիլ վէ օնտան պիլիքսէ՝ պու լիսան հագգընա օլան
թաճմինի պիր շէյ տէմէք օլմամալը : Անճագ պու խու-
սուստա օնա աֆվ էթմէք իսթէրիլ : Պունլարըն մա-
լիւմաթ տէրէճէլէրի հէր նէրէտէ իսէ տէ՝ իսթար էթ-
մէք լաղըմ քի Վիւթանըն վէ Լայպնիցին վէ հայէա
Պաքօնուն տախի հազտըգլարը լաթինճէ ֆէնա տէյիլ
տիր . հէր քէս պունու պէօյլէ պիլըր : Պէլքի Ս . Լէ-
օն Լիլէ տախի լաթինճէ հաղմասը լաղըմ կէլտէ պուն-
լարտան էյի հաղմանդ : Պու պիր աղ քէնտի հատաինի
թանըմաղա սէպէպ տիր . հիլլ քիմսէ քէնտի մալիւմաթ-
լարընա քիպիլըլէնմէլի տէյիլ տիր :

Պու մուպահատէլէրտէ պիլլիմ աննայաճաղըմըլ իքի
մատտէ վար . պիրի՝ սէնաաթլարըն էնվաի իլիմ մարի-
ֆէթլէրիյլէ շէրէֆ պուլմասը . վէ իքինճիսի՝ լիսան
պիլըլիյի : Սէնաաթլարըն շէրէֆ պուլմասը կէրչի ֆի-
քիր ինճէլմէսինին վէ հէնի ըլըդ ալմասընըն մահսուլու
տուր . լաքին թէճրիւպէյէ մէսնի տիր . վէ թէճրիւպէ
իլէ իլ էօյրէնմէք փէք աշըրը ըլըդ սայըլմաղ . իլէս քի՝
Լիւնիվէրին տէտիյի կիպի , հալմանըն վէ աթէշին վէ
էլէդրիքանըն վէ էմսալինին գուվվէթլինի էյի պիլմէք՝
ինսանա ֆաղիլէթ վէ աուպէթ վէ զարաֆէթ էօյրէթ-
մէզ վէ թապիաթը տէյիլտիրմէզ . պունա իդթիզա է-
տէն ըլըդ Ալլահտան տըր վէ վազըթ կէլմէիլէ թէճտիա
օլմազ : Ինսանըն պուլտուղու սէնաաթ վէ մարիֆէթ՝
ինսանէն զահիրինէ տայիր տիր . ինսան զահիրիյլէ հայ-

Վաճառան ֆարգ օլմաղ, տախիլտէքի գու վլէթլերինտէ
պու ֆարգ պուլունուր : Եւլաղ էյլէյի ինսանը էյի
էտէր . վէ պու էյլէր ամմէտէն մաթլուպ օլուղ, պու
էյլէյէ մալիք օլմայան քիմսէ մագպուլ սայլմաղ, լա-
քին վափու վէ էլէգրիքա գուվլէթինի պիլմէյէնի տէ
քիմսէ այլպլամաղ :

Իսան պիրլէյի հագգընա՝ լաթինճէ եէրինէ պի-
ղիմ միլլէթին հագգընա հայճա գրաբարը թու թարագ
գըսա լագըրտըյա պիթիրէլիմ . եէնի իհտաս աշխար
հաբարըն հէր պիր տիյարտէ պիրէր տիւրլի իսթիմա-
լի վէ իսթիլահը օլուպօլ տէրէճէյէ վարմը տըր քի,
պաղը մէմլէթին հայճասընը պաշգա մէմլէթին հայ-
ճա պիլէնլէր աննամաղար : Պունլարըն ճիւմլէսինին լի-
սանընը պիր էթմէք իչիւն պիղէ կէօրիւնէնի պու տուր
քի՝ հայճա գրաբարըն թալիմինի արթըրմաղ, կէրէք
տօղըու տօղըույա գրաբար քերականութիւն էօյրէթ-
մէնին եօլունու գըսալտարագ վէ գօլայլատարագ, կէ-
րէք աշխարհաբարը գրաբարա եագըն կէթիրէրէք : Պու-
նունուլա հէր քէս պիր պիրինին սէօյլէտիյինի վէ եաղ-
տըղընը գօլայ աննատըգտան մատէ՝ միլլէթիմիղին բու-
հանի աթալարը օլան հայրապետլէրիմիղին գուլանտըղ-
լարը լիսան տախի պիղէ թապիի պիր լիսան օլուր :
Պունտան ագտէմ սէօյլէտիյիմիղ վէճհիլէ՝ Ս . Հիբօ-
լիդ Բէօ լիսան պիրլիյինտէն նէ հասանաթլար մէմուլ
էտէր իսէ պիղ օնլարըն ճիւմլէսինի մէմուլ էթմէյիդ ֆա-
գաթ չօգ հասանաթլը օլտուղու տա ինքեար օլունմաղ,
վէ պիղիմ միլլէթին հագգընա ճիւմլէտէն էլլէմի պու
տուր քի՝ լիսանըմըղը պիր միլլէթ օլտուղումուղ, վէ
էսքի լիսանըմըղը գուլանմաղըլա էսքի միլլէթ օլտու-
ղումուղ պէյան օլունուպ՝ պիր թարաֆտան հալէա,

տիւննատէ պօլլաննան Հայ միլէթի պիժ պիրիյլէ պաղ-
լանը . վէ պիր թարափտան տախի բէնտի աթալարըյ-
լա պաղլանը : Սուրբ Լուսաւորիչ փէտերիմիզ իսէ՝
թէնպիհլէրինի տիյնէմէք վէ կէօսթէրտիյի եօլտան
կիթմէք պօրճումուզ տուր , թէնպիհլինի աննամագ
իչիւն սէօյլէտիյի լիսանը աննամալը ըզ . փէտերիլէ էվ-
լատ արասընա թէրճիման կիրմէնին ասլա մինասիպէթի
եօգ տուր : Պու մատտէնին նէ տէրէճէ էլզէմ օլմասը-
նը՝ ազգասիրութիւն մանեասընը էյիճէ պիլէնլէր փէք
գօլայ աննարլար : Պու լիսանա մալիք օլջուպ միլէթի-
միզիլէ պաղլանտըդտան սօնրա՝ ախէր միլէթլէրի պիրի-
պիրինէ պաղլամագ իչիւն արանան լիսանի ումուլինին
նէյլէ գարար վէրէճէյինի պէքլէմէքտէ օլլուր ուղ :

ՀԱՅԵՐԵՆ ԻԹԻԳԵՏԸ ԻՌԻՍՈՒՍՈՒՆԸ

ՓԱՆԸ ԱՐԲ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՒՆԱ

ԹԵՒՏԻՄ ՕԼՈՒՆԸՆ ՐԻՍԵԼԼԵ

Պէտլէ պիր ըրսալէնին Փարիզտէ թապ օլունուպ
Փարիզ Երքիպիսկոպոսունա թագտիմ օլունմասը պիր
գալ Հաֆթատան պէրու Րսթամօլտա տուլու-
լուպ ճահլիլէր մապէյնինտէ Հայլը մինասիպէթսիզ
գըլու գալէ սէպէպ վէրմիչ օլտուղունտան՝ պու ըրսա-
լէնին նէ՝ օլտուղունու իշ պու մահալտէ իշար էթմէք մի-
նասիպ վէ մէնաթի կէօրիւլիւշ տիւր : Պունուն իչիւն
էվլէլա ըրսալէի մէզքիւրէնին Փարիզ Երքիպիսկոպոսու-

նա խիթապէն եազըլան մուդատտէմէսինի թերճիւմէ
էտէլիմ :

« Սօն տէֆա հուզուրունուզա կէլախիմտէ պանա
կէօսթերտիյինիզ սահիհէն քրիստոնէայէ եազըլըր իլթի-
ֆաթընըզ, վէ գալպի փէտերանէնիզին իւզէրիմէ վէ ճէ-
մի թաալիւգաթըմա իֆշա օլմասը, վէ հովուական ա-
զիզ տուանըզ՝ իշ պու բէսալէի՝ պիղարազանէ թէֆթիշ
իչիւն հուզուրունուզա թագտիմ էթմէյէ պանա ճէուս-
բէթ վէրաիլէր :

« Բազպէթըլի Գաբրիէլ Այվազովսքի Վ : օլ կիւ-
նիւ պիզի հուզուրունուզա կէթիրտիյինտէ՝ սիզին թէք-
լէֆինիզէ մէպնի, միլէթիմիզին եկեղեցիսինին իւմիւմի
եկեղեցիտէն պէօլիւնմիւշ կիպի կէօսթերէն սէպէպլէ-
րին հազգընա պույուրտուղունուզ սիւալլէրէ օլ տէրէ-
ճէ աշիքեար ճէվապ վէրուի քի, սիզ տախի պիլա շիւպհէ
թաղրիւր էթտինիզ, քի Այվազովսքի Վ : ին թարիֆլէ-
րի սահիհ օլտուղու հալտէ, քի սահիհլէյինէ շիւպհէ
էթմէղէ սէպէպ եօղ ուտու, սիզին վէ պիզիմ եկեղեցի-
միզին իթիգատը խուպուսունտա ապա պիր ֆարգ եօզ
տուր, վէ հռոմանըն պէօյիւք եկեղեցիսինէ նազարէն
հայոց եկեղեցիսինին հալի հազըրը թըպգըր Ֆռանսըզ
լարընքը կիպի տիր վէ պու պէօյլէ օլտուղու հալտէ՝
պիզիմ տախի սիզ կիպի լայըզընճա գաթօլիկ օլտուղու
մուղու թագըրիւր պույուրտունուզ :

« Սիզին պու շահատէթինիզէ մէպնի օլ վազըթտան
կերէք զաթէն քէնտիմի, կերէք ազասը պուլունտու-
ղում հայ եկեղեցիսինի՝ մատտէնին գաթընա էյի աշնա
օլմայան քիմնէլէրին խուսուսմէթինտէն էմին կէօրտիւ-
յիւմ պանա ազիմ մէսրուրիէթէ վէ իֆթ իխարէ պայիս
գ մուշ տուր : Օրիւա Ֆռանսըզ փափազլարընըն իչին :

տէ տախի չոգ քիմսէլէր վար տըրլար, քի իւզէրիմիզէ զալեաթ իթիգատլար համլ էտիւլ հերետիկոս վէ հերձ ուաճող էլգապը քերիհէլէրինի իւզէրիմիզէ իլգա էտէր լէր :

” Վալեաթ իթիգատ ճէհալէթին սահիհ սէմերէսի օլտուղու հալտէ Լըրոբալը միւէլլ իֆլէրին շարգ քրիս տոնեալարընն էն ալէա վէ աթիգ վէ սալիհ միլլէթի նին իթիգատը իւզէրինէ եանըլ թահմիլէրինի վէ ճէհալէթլէրինի աէֆ էթմէք մութլագա իգթիզա էթմիշ վէ իճապի հալտէն պուլունմուշ տուր :

” Պունուն իչիւն պէն տախի՝ պալեատէ զէքը օրու նան թարիֆլէրի ճիւզիւ թափսիլանէ գալէմէ ալըլ ֆըռանսըզ լիսանընա թէրճիւմէ էթտիրտիմ. վէ ապա շիւպհէմ եօգ տուր, ֆաղիլէթլիւ Լչֆէնտիմ, քի պու նու պունտան էվլէլճէ լիսանըմըզտան իշիտիպ պէյէն աիյինիզէ հէր վէճհիլէ թաթպըգ պուլաճագ սընըզ :

” Պու թէհասսիւնիւնիւզիւն մուախիսարէն թարա ֆը ֆաղիլանէնիզտէն թաստիգ օլունմասը կէրէք պէ նիմ վէ կէրէք սէվկիւլիւ միլլէթիմին հազզընա՝ պանա իհսան պույուրտուղուն խայրը տուպէ մէնպալի տայի մի օլաճագ, վէ օլ տուա՝ շարգ ճանիպինտէ պուլունան ճէմի տինտաշլարըմ իչիւն մաթլուպուլմ տուր :

Փարիզ. 25 Յուն. 1855

Պէնսիլիւ

ՊՇՂՈՍ ՏՆՏԵԱՆ

Կալէա պարո-լճո- պալը, վէ
ալայի մէճլիտի յէլլիէ : ”

Պու մուգատտէմէսինտէն՝ ախէր սէօհպէթլէրէ վէ իսպաթլարա հաճէթ գալմայարագ՝ ըայէթլիւ հաստան

Պօղոս Եւփրանըն ֆեբրի վե մերամը թեքմիւնն աննաշը-
լըր , քի բէնտի եկեղեցիսինն հերձուածող վե հերետի-
կոս օլմատրղընը թասափք էթմէք իմիշ . տէյիլ քի մեզ
քիւր եկեղեցիի հերետիկոս պէլլիլէյիպ օնտան այրըլ-
մազ , վե Հռովմա եկեղեցիսինտէ Հայոց եկեղեցիսին
տիննտէն զիյատէ տօղըուլուզ կէօրիւպ՝ օնա թապի
օլմազ : Ֆազաթ պու պապտէ տախի շիւպհէ գալմա-
մազ իչիւն պիլմէք լազըմ տըր քի՝ ըիսպէսին իչինտէ
տէրճ օլունան քէլամար վե իսպաթլար , 1818 թարի-
խինտէ միլէթիմիզին ճէմի միւթէպէր վե մուազզամ ե,
կեղեցակաւարընտան միւթէրէթթիպ տէրի ալիէտէ ազտ
օլունան մէճլիսի մէզհէպինն գարար , վե պիլ իթթիֆազ
իմզալայրպ՝ 1820 թարիխինտէ տէրի ալիէտէ թապ , վե
օլ վազթըն Պատրիարքընըն միւ հիւրիւիլէ թասաթ Գ-
լունան Հրա-էր սիրոյ քիթապընտան ալմա տըր , նասըլ
քի մեզքիւր փոանսըղճա ըիսպէսին 22 սայիֆէսինտէ
իշար օլունմուշ տուր :

Պու ըիսալէտէ՝ Հռովմա եկեղեցիսիյլէ Հայոց եկե-
ղեցիսին իթիգատ պապընտա մապէյնլէրինտէ օլան ֆարգ-
լար իչիւն հէր պիր միլէթին լիսանլարը մախսուափէ-
թինտէն նէշաթ էթմէ տիրլէր տէնմիշ տիր , նասըլ քի
1847 տէ հաշմէթլիւ Խար թարաֆընտան սէֆարէթի
մախսուսէիլէ տէրի ալիէէ կէլէն Սօնսինտօր Ֆիւռուի-
ռիէ միլէթ թարաֆընտան տէֆաաթիլէ իֆատէ օլու-
մուշ տուր . վե օլ տախի պէյէնմիշ տիր , նիճէ քի ըի-
սալէի մեզքիւրէնն 20 վե 21 սահիֆէլէրինտէ զիքր
օլթւնմուշ տուր : Պունլար պէօյլէ օլտուղու հալտէ՝
քայէթլիւ Պօղոս Եւփրանըն մեզքիւր ըէսալէի իմզալա-
յրպ Փարիզ Երքիպիսկոպոսունա թագտիմ էթմէսինն
Հռովմա եկեղեցիսինն տախիլ օլմազ սայըլմազը տախի

Հոռմուլա պիղիմ եկեղեցիմիզին տին ու իթիգատընում
 քաթէն պիր ֆարգ օլմատըղընա պիր խալաթ տըր . վէ
 Հայոց եկեղեցիսին իթիգատընտան ուղագլանան քիմնէ
 Հոռմու իթիգատընտան տախի ուղագլանըր , վէ բրօ
 դէտղանըղա եագլաշըր . վէ Հայոց եկեղեցի տին պա
 պընտա Հերետիկոս եախուտ Հերձուածող տուր տէյէն
 լէր եկեղեցիմիզտէն մալիւմաթլարը օլմատըղընը իսպաթ
 էտէրլէր : Միլէթին իչննտէ պաղը տինձէ դալեաթ վէ
 եկեղեցիսին դապուլ էթմետի շէյլէրի գապուլ վէ
 թագրիր էտէպէր վար օլտուղու ինքեար օլունմազ , իհ
 թիմայ քի վագըթ պէ վագըթ տիւնհաճա շէրէֆտէ պու
 լունմուշ զաթլարտա տախի պու միսիլիւ եանըշլըզար
 պուլունա , լաքին հա՛նկը քրիստոնեայ միլէթինտէ պէօյ
 լէլէր թէք թիւք պուլունմազ : Հալ Կու քի՝ պէօյլէ
 լէրին դալեաթ վէ խաթա սէօյլէմէսի եկեղեցիսին թա
 լիմաթընա նէտիր կէթիրէմէզ : Պիր եկեղեցի օլ վագըթ
 հերետիկոսըղա տիւշմիւշ օլուր , նէ գագըթ քի եկե
 ղեցական քիթապար թէրք ու թէպտիլ օլունուր . եանի՝
 նէ վագըթ քի եա քիւլիէն դալտըրըլպ եէրինէ եւ
 նիլէր գապուլ օլունուր . եախուտ էսքի զէմանտէն մազ
 պուլ թուլթուլմուշ քիթապըն կէօյա եանըշլըզարընը տօլ
 րուլթմազ վէսիլէսիյլէ իչննէ գալէմ կիրիր . վէ օյ եէնի
 թանգիմ օլունանը էսքիսինն եէրինէ կէչէր : Պու միսիլ
 լիւ շէյլէր պու կիւնէտէք եկեղեցական քիթապարըմը
 զա վուգու օլմուշ տէյիլ տիր . վէ պունունուլա եկե
 ղեցիմիզին իթիգատը թէմիզ գալմըշ տըր : Պու թէմիզ
 լէյէ կէրէք նիթիլէ կէրէք ամէլիլէ հիյլէ էտէն քիմ
 սէլէր տէյիլ քի սալթ Հայոց եկեղեցիտէն , իլա ճէմի
 քրիստոնէական եկեղեցիլէրտէն տիշարը տըրլար . զերա
 Հայոց եկեղեցի տէ օլ ճէմինին պիր վարչատը տըր . վէ

տին խուսուսուսուտա պիր եկեղեցիսն լանէթ՝ օգուտո՞ղ
ղու կերէք իթիգատ կերէք շախս՝ ճէմի եկեղեցիսն լա-
նէթի ալթընա արւշմիւշ օլուր :

ՆՍՄԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՆ ԱՍՈՒՐԲ ԿՈՒՍՒՆ

Ազտէմքի ճէրիտէմիղն պիր իբի սաթըրտան ի-
պարէթ քէշամըմըզ պունտա թափսիլ էթմէք իճապի
հալտէն տիր : Նիսան-թի-ն Սորբ Կոսի-ն իսմիլէ եա-
զընարտա պասըմըշ պիր քիթապը պիր բրօզէսդան զա-
զէթասը թէֆթիշէ ալըպ քէնտի իթիգատընա մուղայիր
պուլմասըիլէ քիւֆիւր վէ պիր նէվ պութփէրէսթըք
սայմըշ չիւնքիւ թուվմա Գեմբացիսն իսմիլէ Նիս-
ան-թի-ն Վրիսպուի քիթապըն քէշամըմընը Աստուածա-
ծինէ ույտուրմուշ :

1 Թուվմա Գեմբացիսն իսմիլէ շէրէֆ պուլան
վէ շիմտի էքսէրի ալիմէրին ինտինտէ Կէրսօնուն թէ-
լիֆի զանն օլունան Նիսան-թի-ն Վրիսպուի քիթապը
բրօզէսդանլար մապէյնինտէ տաթի միւթէպէր օլուպ ,
ֆազաթ մէգքիւր քիթապըն տէօրտիւնճիւ փայընտա
Ս . Հաղորդութիւն խորհուրդու Լիֆէնտիմիղն սա-
հիճ թէնի վէ դանը տըր տէմէսի իչիւն՝ բրօզէսդանլար
Եւրորա լիսանլարըլա պունու ըսթամբա էթտիլէրին
տէ , (չիւն հայճատա վէ թիւրքճէտէ պու կիւնէտէք
ըսթամբա էթմիշ տէյիլ տիրէր) պու պինազիր քիթապըն
տէօրտիւնճիւ հիսսէսինի պուտամըշ տըրլար : Վունտան
աննաշըր քի՝ Թուվմա Գեմբացիսն քիթապընա պէ-
յէնմէլէրի , պաշընը քէսիպ սազալընը Թարամագ իս-
թիլաճըլա պէյն էլ նա թարիֆ օլունան հալէրտէն
տիր :

Սատտէի աննամագ իջին պիլէք լաղըմ տըր քի՝
 Թոլմա Գեմբացի քրիստոնեալարա նասիհատ վերմիշ
 քի Վրիստոսուն պու տիւննատէ ամբիլէ իպրաղ էթ-
 տիյի ֆագիլէթէրտէ օնա պէնդէր օլսունլար : Պետրոս
 առաքեալ տէմիշ իտի . « Վրիստոս սիզին իջին էօլտիւ ,
 վէ սիզէ էմնալ պրագտըքի օնուն իզինէ սիւլիւք էտէ-
 սինիզ » (Ը . Պետ . Բ . 21 .) : Սուրբ Եստուածածին
 իջին՝ քի Վրիստոսուն վաղիտէսի տիր , առաքեալն
 պու Թէնպիհինի տիյնէմէտի վէ Վրիստոսու քէնտիսի-
 նէ էմնալ ԹուԹուպ օնա պէնդէմէտի տէյէմէիզ : Իմ-
 տի՝ ասըլ էօրնէկ Վրիստոս . Ս . Եստուածածին տա-
 խի օնա պէնդէյերէք իքինճի էօրնէկ օլա պիլքրսէ , Վը-
 րիստոսա պէնդէմէյէ աղըլ օլանլարա Ս . Եստուածա-
 ծինի տախի էօրնէկ վէ էմնալ կէօթէրմէնին նէ՞ զարա-
 րը վար : Վէ Ս . Եստուածածինին Պօղոս առաքեալ
 գատա՞ր տա մը հագգը եօգ քէնտիսինի եէթէնմէյէ լայըգ
 էմնալ կիպի հաւատացեալլարա կէօթէրմէյէ : Պօղոս ա-
 ռաքեալ տէմիշ , « պանա պէնդէր օլուն , նասըլ քի պէն
 Վրիստոսա » (Ը . Կորն . Ժ . 1 .) : Վ իեննատապասըլան
 քիԹապ տախի տէմիշ . Ս . Եստուածածինէ պէնդէր
 օլուն : Պօղոս առաքեալն սէօյլէտիյի ճայիզ կէօրիւն-
 միւշ . Եստուածածինին հազզընա սէօյլէնէն ճայիզ կէօ-
 րիւնմէմիշ . էօյլէ իսէ Պօղոս առաքեալ Եստուածածին
 տէն իլէրի իմիշ Վրիստոսա պէնդէմէքլիքտէ . վէ Պօ-
 ղոս առաքեալը Վրիստոսա պէնդէթմէքտէ կիւնա՛հ եօգ .
 Եստուածածինի Վրիստոսա պէնդէթմէք պուԹփիէրէսթ-
 լիյն պիր նէվի իմիշ : Լէկէր քիւֆիւր տէտիքլէրի պու
 կիպի լագըրտըլար տէյիլ իսէ՝ պաշգա քիւֆիւր պուլ-
 մագ էփէյի միւշքիւլ տիւր : Սուրբուղուն բունարը
 Վրիստոս տուր . վէ բունարա էագըն օլան զիյատէ

Թէմիզ օրմագ լազըմ կէլինճէ՝ Ս . Ետուածածին Քրիստոսա Պօղոս առաքեալտան զիյատէ եագըն տըր ՝ Սուրբլորն մապէյնինտէ պիր պիրինտէն եօգորը աշագը աերէճէլէրի վար օլտուղունու Պօղոս առաքեալ երէտըլարըն պիր պիրինտէն զիյատէ փարագ օլմալարը էմալիլէ պէյսն էթտիլի վէճճիլէ՝ (Ը . Կորն . ԺԵ . 40 , 41) . Ս . Ետուածածինի օպիր սուրբլարտան եօգորը սոյար բզ . վէ ճիւմէ ուղղափառլարըն պէօյլէ ԹուԹմասըլա՝ բրօդէսդանլարըն Ս . Ետուածածինի պիր նէվ պուԹա պէնգէտիպ օնա օլան րայէթէ Սարխամպալարիւն իսմինի մինասիպ կէօրմէլէրի քիւփիւր տիւր :

Սէգքիւր զապէԹա տէմիշ քի՝ Հոռմա եկեղեցիսի Ետուածածինի կէօքլէրին սուլթանը տէմէիլէ քէնտիլէրինին Երանելի տէմէսինին մապէյնինտէ վէք չօգ փարգ վար : Լօյլէ օլտուղունու պիլ տախի պիլիլիլ . լաքին կէօքլէրին սուլթանը տէմէք եալընը Հոռմա եկեղեցիսինին իճատը տէյիլ . պիլիլ Հոյատտաննայց եկեղեցի տախի օլ իւնվանը Ս . Ետուածածինէ վերիւր , վէ ոլունուն իսպալթը իչիւն չօգ քիԹապ գալըլտըրմագ տա լազըմ տէյիլ . եկեղեցիմիլվին ազիլ ալիմ վարդապետլէրինին պիրիսի , սուրբ Վրիգօր Վարեկացի . Ս . Ետուածածին իւվէրինէ՝ Վոմար* Խմբից լուղէթլէրիլէ պաշլայըլ ինշա էթտիլի մէտճնամէնին ԺԲ . ինճի պէնտին տէ իւլիւնի կենդանեաց գաւառին տէմիշ , քի սաղաւըն մէմէքէթինին խաս սուլթանը տէմէք տիր :

Ելլաճա եագըլըր էլդապլար ինսանա իթլագ օլունուր սա մինասիպէթսիլ զանն էթմիշ տիր մէգքիւր զուլէԹա : Լաքին պազը էլգապ վար տըր քի Ելլաճտան զայըլընա եագըլմալ . վէ օլ էլդապլարը պիլիլնէ վէք :

մէք՝ օնու Ալաճ Թանումագ տըր . վէ պէօյլէ տիրլէր
անէշ (Կարատըլմամըշ), յաւիթնական (Էպէտի), ալա-
քիշ աթնայի (Ճիւղէնիտ խալիֆի), վէ սայըր պու կի-
պի Էլգասլար : Լաքին պաղըլարը տա վար տըր . քի՛ ին-
սանա վէ ախէր զաթլարա տախի Կազըշըր վէ սէօյլէն-
մէսինտէն տէ . քիւֆիւր չըգմազ : Լամաշ իչին պիր թա-
նէսինն զեքրի քիֆաէթ էտեր : Լաֆէնտիմիզ քէնտիսի
տէմիշ տիր « Կալընըզ պիր Ալաճտան զայրը էյի Կօգ
տուր » (Դուկ . Ժշ . 19) : Լաքին առաքեալ պու իս-
մի՝ քի Լաֆէնտիմիզին քէլամընա թաթպըգէն Ալաճտան
զայրուսունա վերիլմէլի փէյիլիտի, ճէմի մախլուգաթ-
լարա պիրտէն վերիր . « Ալաճըն ճէմի Կարաթորգլա-
րը էյի տիրլէր » տեր (Ա . Տիմիթ : Դ . 4) : Ալաճ իսմի
տախի պագէն ինսանլարա վերիլէպիլիւր օլտուղունու Լա-
ֆէնտիմիզ քէնտիսի թաֆսիլէն սապիթ էթմիշ տիր :
Յու՛ճ . Ժ . 34, 36 :

Վէ նաւըլ պիզ Ա . Աստուածածինէ պէնդէմէք
տէմէյիլէ Ա . Աստուածածին կիպի սկզբնական կիւնաճ-
տան վէ օնուն նէտիրլէրի օլան ախէր կիւնաճարտան
խէլաս պուլունմագ՝ վէ պիքիր գալարագ էվլատ ու-
ղուրմագ աննամայըզ . զերա պունլար պէնդերլըք գալ-
տըրմագ մախսուսիթլէր տիր , քէզալիք Ալաճա պէն-
դէրլըք տէմէմիզտէ տէ՝ Տիչ Կօգտան պիրեր տիւննա Կա-
լաթմագ աննամայըզ . պու տա Ալաճըն պէնդերլըք
գալտըրմագ մախսուսիթլէրինն պիրիսի տիր :

Նիհայէթ շունու տախի զեքր էթմէք վաճիպ տիր
քի՛ պու կիպի մուպաճասէլէրտէ՝ բրօզէսգանլար պա-
պուկան Եկիզ՝ցի տախլ էտերլէր իսէ ինճէ պիր ֆիլմ-
նէլըք տիր : Իրօզէսգանլար Տեր նէ իթիգատտա քի
պապուկանլարտան այրը իսէլէր՝ Տայըց Եկիզէցի տախի օլ

Եթի՛գատարը պապական եախուտ Հռոմա եկեղեցիսի կի-
պի թուծար : Վազաթ պունլար զանն էտէրլէր քի՛
Լուծէրին չըրազարընն Բարայա նիսպէթ օյսուն տէ-
յիւ ճաննն էօլմէղ օլտուղունու ինքևար էթտիքէրի
կիպի՛ հայլար տախի Հռոմա պէօյլէ տէր իմիշ տէյիւ
օնա պէնղէմէմէք իչիւն բուճու էտէճէքլէր : Պու ա-
ղըլտա պիր գաշ քիմնէ պուլա պիլմիշլէր իսէ տէ՛ ճէմի
հայլարը պէօյլէ զանն էթմէլէրինտէ եանըըրլար :

Լ Ե Ի Ո՛Ն Պ

ՀԱՅ ԹԱԳԱՒՈՐ ՈՒՆՈՒՆ ՍԻՄԻԼԵՍԻ

Պու կիւնլէրտէ Լւարբա զաղէթալարընտա՛ պիզիմ՝
էրքի փատիշահարըմըզնն սիւսիլէսինտէն Լէոն Սէլք-
զատէնին նաղըլլէրինի օգուտուգ , քի Վիէննանն Լւ-
րոպա նամ հայճա զաղէթասը տախի պու սէնէնին 44
նումէրօսուհաա տէրճ էթմիշ տիր : Պունուն իւղէրինէ
պիր դաշ միւթալպէ լայըզ մատտէլէր օլտուղու իչիւն՝
միւշթէրիլէրիմիղն պու պապտէ մահրում պրագմագ
իսթէմէտիք :

Պու Սէլքզատէ Լէոն՝ կէօյա պիզիմ Ռուբինան
տէնիլէն փատիշահարըմըզնն ճիւմէսինտէն սօնրա թահ-
տա օթուրան՝ վէ պատէհու Մըսր սուլթանլարընն է-
լինէ եէսիր տիւշիւպ գուրթուլտուգտան սօնրա Լւար-
բայէ կէշիպ 1393 թարիխինտէ , եանի պունտան 462

1 Պիտրոս Պէլ . Լշ-թէր լշ-լէլիւն . վէ Օտէն ,
Լշ-թէլին թէվարիխինտէ . ճիլտ Ը . պապ 22 :

ճէնէ ելվել Փարիզտէ եօլէն 1էոն Օ. փատիշահըմըզն
պիլսիլէսինտէն իմիշ :

Փաղաթ՝ պիղիմ միլլէթին էսքի թէվարիսլէրինտէ՝
պու 1էոն փատիշահըն էրքէք էվլատը օլտուզունու
զիքրի եօգ , հաթտա 1374 տէ Սըսըլլըլարլլա ճէնկին
տէ մաղլուպ տիւշիւպ Կապան նամ գալէէ ֆիրար էթ
մէսինտէ՝ մաէթինտէ օրայա սըղընանլար հալընըղ շու
ղաթլար զիքր օլունուր : Վէնտի էհլի Սարիամ , քի
Դշնոյ տախի տէնիր իտի , վէ գըղը Փիննա , վէ տա
մատը՝ Կօռիկոս պէյի Շահան , պիր գաշ տախի միլլէթ
պէօյիւքէրի : Պու կիւնլէրտէ մէյտանէ չըգան 1էոն
Սէլիքզատէ կէօրիւնիւր քի պունու պիլէրէք , վէ քէն
տիսինի մերսում 1էոն Օ. փատիշահըն նէսլինտէն կէօ
թէրմէք իսթէյէրէք , Կօռիկոս Իրէնսի իւնվանընը տա
խի իւզէրինէ ալմըշ . կէոյա 1էոն փատիշահըն գըղը
նըն , վէ Կօռիկոս պէյի Շահանըն նէսլինտէն տօղմուշ
կիպի :

Լաքին Շահանըն տախի էփոտ սահիպի օլմուշ օշ
մասը փէք պէլլի տէյիլ : Կէրէք 1էոն Օ. կէրէք էհ
լի Սարիամ , վէ կէրէք Փիննա՝ Փարիզտէ եօլտիւլէր .
վէ ամմէնին մալիւմիւ տիւր քի՝ Փարիզ կիպի մէվէքէթ
տէ գատիմտէն պէրու ասըլգատէլիք միլթէպէր օլտու
ղու իլիւն՝ Լըմէնի փատիշահըն գըղընըն էվլատը ասը
զատէկեան սըրտարնտա զիքր օլունմալը ըտը . Փաղաթ
հիշ պու միսիլիւ զիքրէ բաստ կէլինմէմիշ տիր : 1821
թարիխտէ Փարզտէ պիր թագըմ՝ թէվարիսաշնա ալիմ
լէրին րէֆաղաթըլա՝ տիւննա իւզէրինտէ մէշհուր քիմ
սէլէրին մուսթասար նազլինի հալի՝ 29 ճիլտտէն իպա
քէթ լուղէթ քիթապը պատըլմըշ օլուպ , Փիննա լուղէ
թինտէ հալընըղ շու գատար մալիւմաթ վէրմիշ տիր :

« Փիննա՝ Ռուբինեան ճինսինտէն Լէոն Ղ. սօն
 փատիշահն գըզը տըր . քի փետէր ու վալիտէսիյլէ
 Սըսըլըլարըն էլինէ հէսիր տիւշէրէք 1374 տէ Սը-
 սըրա կիթտի . 8 սէնէ հէսիր գալտըդտան սօնրա ֆա-
 միլէասըլա պիրլէքտէ գուրթուլուպ՝ վալիտէսիյլէ Լե-
 ռուսաղէմօտէ գալտը . վէ օգուճադ եագճաղըլա էօմրիւ-
 նիւ կէշէրիպ՝ 1413 տէ վէֆաթ էյլէտի : Պունուն թէ-
 լիֆի օլարագ՝ մէվզուն վէ զայրը մէվզուն ոսանասուր
 է-արչալ իպարէիլէ Լըրուսաղէմ շէհրինին թարիխի
 վար տըր » . Պունտա Փիննանըն էվի օլտուղու տախի
 հօգ . վէ Փարիղէ կիթմիշ օլմասընը պիլմէյիպ Լըրուսա-
 ղէմօտէ էօլմիւշ կէօսթէրմէսի՝ Փիննա էօլտիւքտէն
 սօնրա ղէքրինի անսըրաճագ էվատըր գալմըշ օլմատըղը-
 նա հայը նիշանէ տիր : Վէ պու տախի միւթալայէ
 լայըգ պիր մատտէ տիր , քի Լէոն Ղ. փատիշահըմըզ
 էօլէլիտէն պերու պու վագթէ տէք՝ օնուրն ճինսինտէն
 ատամ պուլունմասընըն հիշ պիր վագըլթտա վէ հիշ պիր
 կէրտէ ղէքրի օլմամըշ տըր :

Սէլիքզատէլիք խաղիասընտա օլան Լէոն կէօրինիւր
 քի միլէթիմիղին հիշ պիր շէյինէ աշնա տէյիլ : Լիսա
 նըմըզը պիլմէզ . վէ Պէռլինտէ պուլունտուղու վագըլթ՝
 Հայ լիսանընա աշնա Բըրուսիալը Ս. Բէգէրման քէնէ
 տիսիյլէ հայճա միւքեալէմէ էթմէք իսթէտիյլիտէ՝
 Սէլիքզատէ ճէվապ էթմիշ քի՝ հայճա քիթապի լիսա-
 նա մէշքի հօգ . Ս. Բէգէրման տախի եալընըզ քիթա-
 պի հայճալը պիլմէսի իչին միւքեալէմէ տիսեր լիսանէ
 տէօնմէք իգթիզա էթմիշ : Օնտան սօնրա միլէթիմիղ-
 տէն իրի միւթէպէր զաթ Պէռլինէ կիթալիքլէրինտէ
 Ս. Բէգէրմանըն րէֆագաթըլլա Սէլիքզատէյի կէօր-
 մէյէ կիտէրլէր . պունլարըլլա միւքեալէմէսինտէ՝ հայ

Ճատն ետլանդ քիթապի լիսանընդ պիլըր իմ տեմիշ
լաքին միսափիրլերին պիրիսի քիթապիյի տախի պայա-
ղը հայճա կիպի սէպլէշմէյէ միւղթէտիր օլտուղուն-
տան միւքիպէմէյի քիթապիյէ չէվիրմիշ իսէ՝ ֆապըր
Մէլիքղատէնին պունտ տախի աշնա օլմատըղը պիր տէ-
ֆա տաճա պէյան օլունմուշ . վէ պու հայճա պիլմէ-
տիյինին իսպաթը :

Մէգըրիւր Մէլիքղատէ քէնտի իչիւն եաղտըղը ի-
լանտա պէյան էթմիշ , քի 1820 թարիխտէ փետերի վէ
վալիատէսի լաքմիածինէ զիյարէթէ կիթաթլէրինտէ՝ քէն-
տիսի սնտա տողմուշ օգոստ . 13 տէ . վէ օլ սէնէնին
սեպտ . 23 թարիխնտէ ճէմի շայ արքիպիսկոպոսղարըն
հաղըր օլտուղու հալտէ մերհուլմ Նփրիմ արքաղան Վա-
թուղիկոս քէնտինի մկրտել էթմիշ : լաքին ամմէնին մա-
լիւմիւ տիւր քի՝ մկրտել էթմէք իչիւն կարգաւոր հա-
ղըր պուլունտուղու հալտէ՝ պիր չօծուղու 41 կիւն մը-
կրտութիւնսուղ պէթլէթմէք՝ միլլէթիմիզին ուսուլի գա-
տիմինէ գաթիէն մուղայիր օլուպ , ախէր մահալէր-
տէ պու միսիլլիւ իհմալ վուգուլի իհթիմալ իսէ տէ՝
եկիղեցական ուսուլիմիզին մագաւրի պալէասը օլան Ս .
լաքմիածին աթուռունտա միմքինսիզ տիր : Վէ պու տա-
խի՝ մէգըրիւր Մէլիքղատէնին՝ լաքմէնի միլլէթի ուսուլի
մէգհէպիէսինէ վուգուլի օլմատըղըն կէօսթէրիր :

Կէօրիւնիւր քի պու Մէլիքղատէ՝ Ռուքինեան
փատիշահարըմըղն Բագրատունի սիւսիէսինտէն օլ-
տուղունա վուգուլի տուր . վէ պունուն իչիւն իւնվան-
լարընըն սըրասընա Կիւրճիսդան Մէլիքղատէլիյինի տա-
խի գարըշտըմըշ . չիւն Կիւրճի փատիշահարը տա
Բագրատունի ճինսինտէն իօրիլէր : Պագաթ նէ Ռու-
քինեանլարըն վէ նէ տէ օնտան ագտէմ ասըլ Բագրա-

Բաղնիկներին կիսնիւնտէ Հայ փատիշահարը Կիւրճիս-
 քան Տիւքիւմէթի իւզերինէ հուզուգ խտրիասընտա
 օլմամըշար , ալէլ խուսուս , Ռուբինեանուրըն էօհտէի
 Տիւքիւմէթինտէ օլան մէմէքէթշէր Կիւրճիսքանտան
 հայը ուզագ ըտըլար , վէ 1էոն Ռ. փատիշահըն
 կիւնիւնտէ Կիւրճիւկերին այրը փատիշահը վար ըտը
 Պախրադ Ռ. քի Վլարրօթ նամ ալիմին պուրտուղը
 հիսապ գափլինձէ 1360 թարիխտէ թախտէ կէչիւպ
 1392 տէ էօլաիւ , վէ եէրինէ օնուն էվլատը Ղ'օրճի
 Լ. կէչիւպ՝ 1402 էտէք Տիւքիւմէթ սիւրտիւ , Պու
 պապտէ պու շիմաիքի 1էոն Սէլիքզատէին Կիւր-
 ճիսքան իւզերինէ հուզուգ խտրիասը տախ՝ Հայ վէ
 Կիւրճիւ թէվարիլէրինէ աշնա օլմատըղըն աննատըպ՝
 հէր հալտէ պազըլարընըն պու Սէլիքզատէի Վիլէմէնկ
 եէհուտիլէրինտէն պիրիինէ էվլատը զանն էթմէսի եալան
 տախի չըգսա՝ Հայ միլլէթինտէն օլտուղը զայէթ
 շիւպհէլի տիր :

Պու Սէլիքզատէ պունտան պիր գաչ սէնէ ագտէմ
 Լօնտուատա օլուպ՝ պիր գապահաթը իչիւն 750 Ինկի-
 լիզ լերասը ճիւրիւմ վէրմէյէ հիւքմ՝ օլունմասը իչիւն
 անտէն գաչմըշ , վէ Լըրոբանըն պիր գաչ մէմալիքլէրի-
 նի կէզտիքտէն սօնրա Պէռլինէ կիթմիշ : Պէռլին
 զապթիէսի պունուն մէճհուլ էլ ահվալ պիր քիմնէ օլ-
 տուղունու կէօրիւպ , վէ Կօռիկոս իսմիլլէ արանմագ-
 տա օլան պիրիսի պու օլմալը տէյիւ թահմին էտիպ
 թուրթմուշ , վէ հալէա պիր սյոտան զիյատէ տիր , օն-
 տա մահպուստա ըմըշ :

